

IACUBA, Andrei

Studii: Universitatea din București, Facultatea de Drept.

Activitate: judecător la Tribunalul pentru Minori și Familie Brașov, formator al Institutului Național al Magistraturii la disciplina Dreptul familiei și formator cu normă întreagă al Școlii Naționale de Grefieri la disciplinele Cooperare judiciară internațională și Drept procesual civil, membru al Rețelei Judiciare Române în materie civilă și comercială și al Rețelei Naționale Euroquod, expert în diferite programe cu finanțare internațională privind Justiția pentru minori, Cooperarea judiciară internațională în materie civilă și Formarea judiciară.

Publicații: lucrări și articole în domeniul dreptului procesual civil, dreptului Uniunii Europene, cooperării judiciare internaționale în materie civilă și comercială și justiției pentru minori.

DIACONU, Elena

Studii: Universitatea Transilvania din Brașov, Facultatea de Drept; master în domeniul dreptului privat, Universitatea din București, Facultatea de Drept.

Activitate: avocat în Baroul București, specializată în domeniul litigiilor de drept civil.

Andrei Iacuba

Elena Diaconu

**Combaterea violenței domestice
Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea
și combaterea violenței domestice
și instrumente europene privind
ordinul de protecție
Comentarii și explicații**

Editura C.H. Beck
București 2019

AVERTISMENT!

Având în vedere amploarea luată de fenomenul fotocopierii lucrărilor de specialitate, mai ales în domeniul Dreptului, atragem atenția că, potrivit art. 14 și 196 din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, republicată, reproducerea operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe, dacă respectiva reproducere a fost efectuată fără autorizarea sau consimțământul titularului drepturilor recunoscute de legea menționată, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare sau cu amendă. Prin reproducere, conform legii, se înțelege realizarea, integrală sau parțială, a uneia ori a mai multor copii ale unei opere, direct sau indirect, temporar ori permanent, prin orice mijloace și sub orice formă.

Nu vă faceți părtași la distrugerea cărții!

Editura C.H. Beck este acreditată CNATDCU și este considerată editură cu prestigiu recunoscut

Combaterea violenței domestice. Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice și instrumente europene privind ordinul de protecție. Comentarii și explicații

Andrei Iacuba, Elena Diaconu

Copyright © 2019 – Editura C.H. Beck

Toate drepturile rezervate Editurii C.H. Beck

Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul scris al Editurii C.H. Beck.

Drepturile de distribuție în străinătate aparțin în exclusivitate editurii.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
IACUBA, ANDREI

Combaterea violenței domestice : comentarii și explicații /

Andrei Iacuba, Elena Diaconu. - București : Editura C.H. Beck, 2019

Conține bibliografie. - Index

ISBN 978-606-18-0875-5

I. Diaconu, Elena

316

Editura C.H. BECK

București, Calea Plevnei nr. 172, sector 6

Tel.: 021.410.08.47; 021.410.08.73

Fax: 021.410.08.48

E-mail: comenzi@beck.ro

Redactor: Diana Dragomir

Tehnoredactor: Cătălin Mantu

Cuprins

Cuvânt-înainte.....	VII
Lista de abrevieri	IX
1. Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice.....	1
Capitolul I. Dispoziții generale	2
Capitolul II. Instituții cu atribuții în prevenirea și combaterea violenței domestice	38
Capitolul III. Servicii sociale pentru prevenirea și combaterea violenței domestice	51
Capitolul III¹. Ordinul de protecție provizoriu.....	67
Secțiunea 1. Competență și condiții de fond pentru emitere.....	67
Secțiunea a 2-a. Verificarea sesizărilor privind violența domestică.....	86
Secțiunea a 3-a. Condiții de formă pentru emiterea ordinului de protecție provizoriu.....	91
Secțiunea a 4-a. Măsuri de protecție ce se pot dispune prin ordinul de protecție provizoriu, în scopul diminuării riscului constat.....	92
Secțiunea a 5-a. Punerea în aplicare a ordinului de protecție provizoriu	94
Secțiunea a 6-a. Confirmarea și contestarea ordinului de protecție provizoriu	98
Secțiunea a 7-a. Acte subsecvente.....	108
Capitolul IV. Ordinul de protecție.....	109
Capitolul IV¹. Intervenția de urgență	196
Capitolul V. Finanțarea în domeniul prevenirii și combaterii violenței domestice.....	203

Capitolul VI. Contrainvenții	207
Capitolul VII. Dispoziții finale.....	210
<i>Anexă. Cerere privind emiterea ordinului de protecție</i>	<i>211</i>
2. Scurtă prezentare a tratamentului juridic al violenței domestice în materie penală.....	216
3. Instrumente juridice privind ordinul de protecție în dreptul Uniunii Europene.....	227
§1. Necesitatea reglementării instrumentelor juridice privind ordinul de protecție la nivelul Uniunii Europene	227
§2. Regulamentul (EU) nr. 606/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 iunie 2013 privind recunoașterea reciprocă a măsurilor de protecție în materie civilă.....	230
§3. Scurtă prezentare a Directivei 2011/99/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind ordinul european de protecție.....	246
§4. Emiterea, transmiterea, modificarea și revocarea ordinului european de protecție.....	250
§5. Recunoașterea și încetarea ordinului european de protecție	254
<i>Anexe</i>	
1. Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice	259
2. Regulamentul (UE) nr. 606/2013 al Parlamentului European și al Consiliului privind recunoașterea reciprocă a măsurilor de protecție în materie civilă	296

3. Directiva 2011/99/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind ordinul european de protecție	316
4. Legea nr. 151/2016 privind ordinul european de protecție, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative	342
5. Ordinul nr. 146/2578/2018 privind modalitatea de gestionare a cazurilor de violență domestică de către polițiști.....	367

Capitolul I Dispoziții generale

Art. 1

(1) Ocrotirea și sprijinirea familiei, dezvoltarea și consolidarea solidarității familiale, bazată pe prietenie, afecțiune și întraajutorare morală și materială a membrilor familiei, constituie un obiectiv de interes național.

(2) Prevenirea și combaterea violenței domestice fac parte din politica integrată de ocrotire și sprijinire a familiei și reprezintă o importantă problemă de sănătate publică.

(3) Statul român, prin autoritățile competente, elaborează și implementează politici și programe destinate prevenirii și combaterii violenței domestice, precum și protecției victimelor violenței domestice.

Comentariu

- 1 Violența domestică constituie la acest moment un adevărat flagel mondial. Poate cel mai îngrijorător aspect este că, spre deosebire de alte forme de criminalitate, violența domestică afectează în mod grav chiar și societățile considerate avansate, ceea ce înseamnă că măsurile de politică generală, directe sau indirecte, pentru reducerea fenomenului infracțional (aspectele ținând de politica penală a statului, de organizarea judiciară, de garantarea statului de drept, dar și de nivelul de trai, nivelul general de educație sau sprijinirea conștiinței civice) sunt insuficiente, violența domestică necesitând în mod evident o politică specifică la nivel național, dar și internațional.
- 2 Spre exemplu, în Uniunea Europeană, considerată una dintre cele mai dezvoltate zone la nivel mondial din punct de vedere social și economic, un studiu bazat pe interviuarea a 42.000 de femei din cele 28 de state membre a evidențiat „o imagine de abuz extins, care afectează viețile multor femei, dar care este, în mod sistematic, insuficient raportat autorităților” – una din zece femei a suferit o formă de violență sexuală, una din douăzeci a fost violată, una din

Dispoziții generale

Art. 1

cinci a fost supusă violenței fizice și/sau sexuale de către partenerul de viață, actual sau anterior, iar numai 14% dintre femei au raportat poliției cel mai grav incident de violență în cuplu¹⁾.

În ceea ce privește România, același studiu arăta că aproximativ 30% dintre femeile în vârstă de peste 15 ani au fost supuse unei forme de violență fizică și/sau sexuală de către partenerul actual sau anterior (24%) sau de către alte persoane decât partenerul (14%), în timp ce abuzul psihologic în cadrul cuplului²⁾, la nivelul întregii Uniuni, reprezenta aproximativ 43%³⁾.

Această situație gravă a determinat conștientizarea necesității luării unor măsuri concertate pentru combaterea violenței domestice și pentru eficientizarea instrumentelor stabilite de către fiecare stat pentru contracararea acestui fenomen, care la nivelul UE s-au materializat, în principal, prin Directiva nr. 2012/29/UE de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității, dar în special prin Directiva nr. 2011/99/UE privind ordinul european de protecție și Regulamentul nr. 606/2013 privind recunoașterea reciprocă a măsurilor de protecție în materie civilă⁴⁾, iar, la un nivel european mult mai larg, au determinat adoptarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul, 2011).

¹⁾ Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, *Violența împotriva femeilor: o anchetă la nivelul UE. Rezultatele pe scurt*, p. 3, Oficiul pentru publicații al Uniunii Europene, Luxemburg, 2014 (*fra.europa.eu*).

²⁾ Au fost luați în considerare atât partenerii actuali ai femeilor interviuate, cât și cei anteriori.

³⁾ Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, *Violența împotriva femeilor: o anchetă la nivelul UE. Rezultatele pe scurt*, p. 20 și 26, Oficiul pentru publicații al Uniunii Europene, Luxemburg, 2014 (*fra.europa.eu*).

⁴⁾ Pentru o prezentare succintă a mecanismelor de cooperare reglementate prin Directivă (în ceea ce privește măsurile de protecție luate în materie penală), respectiv de Regulament (în ceea ce privește măsurile de protecție luate în materie civilă) a se vedea secțiunile corespunzătoare din prezenta lucrare.

5 Convenția își propune să promoveze cooperarea internațională în vederea eliminării violenței împotriva femeilor și a violenței domestice¹⁾, urmărind ca statele părți să ia măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a promova și proteja dreptul tuturor, în special al femeilor, de a trăi fără violență, atât în sfera publică, cât și în cea privată²⁾. În acest scop, Convenția identifică ca una dintre principalele cauze generale, aflate la originea violenței domestice, discriminarea, în special aceea de gen, obligând statele părți să ia fără întârziere măsurile necesare pentru a o preveni, în special prin: (i) încorporarea în constituțiile lor naționale sau în altă legislație corespunzătoare a principiului egalității între femei și bărbați și asigurarea realizării practice a acestui principiu, (ii) interzicerea discriminării împotriva femeilor, inclusiv prin utilizarea sancțiunilor, acolo unde este cazul și (iii) abrogarea legilor și a practicilor care discriminează împotriva femeilor.

6 Pe plan național s-a subliniat că amploarea și gravitatea fenomenului violenței domestice lansează semnale îngrijorătoare, mergând până la decesul victimelor, astfel încât acestea reclamă, în mod imperios, măsuri active, care, pe de-o parte, să limiteze fenomenul prin măsuri de prevenire și de gestionare a recidivei faptelor de violență, din perspectiva agresorilor, iar pe de altă parte, să vină în sprijinul victimelor acestor violențe, ceea ce ar impune schimbări reale și majore în plan legislativ și, mai ales, în mentalitatea și modul de lucru al tuturor profesioniștilor cu atribuții în domeniu³⁾. Punerea în practică a acestor principii s-a făcut pe plan național prin Legea nr. 174/2018, care a întărit semnificativ cadrul legal care reglementează instrumentele de combatere a violenței domestice, în special prin introducerea în legislația românească a ordinului de protecție provizoriu.

7 Având în vedere cele expuse, considerăm că se impun **două precizări**. În primul rând, violența domestică nu poate fi combătută

¹⁾ Art. 1 lit. d) din Convenția de la Istanbul.

²⁾ Art. 4 alin. (1) din Convenția de la Istanbul.

³⁾ Expunerea de motive la Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 217/2003 (www.cdep.ro).

printr-o atitudine pur pasivă a statului, care să se rezume la incriminarea, eventual din punct de vedere penal, a faptelor de această natură. Lupta împotriva violenței domestice nu poate fi lăsată exclusiv la latitudinea victimelor acesteia, pentru că acest tip de violență produce de cele mai multe ori efecte psihologice profunde, care creează victimei o stare de inferioritate și de temere în raport cu agresorul și nu în puține rânduri, chiar una de dependență. Ca urmare, statul este dator să ia măsuri pro-active, prin care să acționeze deopotrivă în vederea corijării conduitei agresorului, dar și a protecției victimei, prin măsuri mixte – de protecție, dar și de asistență – și prin abordarea integrată, holistică, a acestui fenomen – din punct de vedere juridic, psihologic, medical, social etc.

8 În al doilea rând, chiar dacă studiile privind violența domestică arată că aceasta este în mod fundamental legată de violența de gen, trebuie precizat că nu doar femeile pot cădea victimă violenței domestice. Nu există niciun motiv rațional pentru a se distinge între victimele acesteia doar pe considerente de gen, mecanismul de protecție juridică trebuind să fie identic indiferent de sexul victimei¹⁾. Cu toate acestea, este probat statistic că în special femeile și copiii sunt victime ale violenței domestice, ceea ce impune elaborarea unor strategii integrate, inclusiv sub aspectul combaterii „tradițiilor”, prejudecăților și, în general, al raporturilor de putere inegale, pe plan social, care conduc uneori la forme extrem de grave de violență. Acesta este motivul pentru care Convenția de la Istanbul prevede că măsurile speciale care sunt necesare pentru a preveni sau proteja femeile de violența de gen nu vor fi considerate discriminare²⁾.

¹⁾ Spre exemplu, în ceea ce privește sexul autorilor de acte de violență fizică, studiul Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene din anul 2012 evidențiază că, deși aproximativ 67% dintre agresori au fost bărbați, victimele au raportat și un procent semnificativ (26%) de agresiuni suferite din partea unor femei – Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, *Violența împotriva femeilor: o anchetă la nivelul UE*. Rezultatele pe scurt, p. 22, Luxemburg, 2014; (fra.europa.eu).

²⁾ Art. 4 alin. (4) din Convenția de la Istanbul.

Art. 2

Protecția și promovarea drepturilor victimelor violenței domestice se realizează în conformitate cu următoarele principii:

- a) principiul legalității;
- b) principiul respectării demnității umane;
- c) principiul prevenirii săvârșirii actelor de violență domestică;
- d) principiul celerității;
- e) principiul parteneriatului;
- f) principiul egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați;
- g) principiul protecției vieții și siguranței victimei;
- h) principiul respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale;
- i) principiul abordării integrate.

Comentariu

- 1 Consacrat la nivel general, prin alin. (3) și (5) ale art. 1 din Constituția României, **principiul legalității** presupune că toate măsurile de combatere a violenței domestice trebuie să fie luate cu respectarea actelor normative care le consacra¹⁾, asigurându-se astfel un just echilibru între interesul social al protecției și promovării drepturilor victimelor violenței domestice și respectarea drepturilor fundamentale ale persoanelor acuzate că au adus atingere acestora. Aplicațiile practice ale acestui principiu sunt extrem de numeroase, de la respectarea procedurilor legale privind intervenția de urgență sau investigarea actelor de violență domestică și până la desfășurarea acestora cu respectarea dreptului la apărare al presupusului agresor.
- 2 **Demnitatea umană** reprezintă o valoare fundamentală garantată prin prevederile art. 1 alin. (3) din Constituție, cu privire la care statului îi revine obligația pozitivă nu numai de a o respecta, prin

¹⁾ Curtea Constituțională a arătat că pentru a fi respectată de destinatarii săi, legea trebuie să îndeplinească anumite cerințe calitative, ținând de precizie, claritate și previzibilitate, astfel încât acești destinatari să își poată adapta în mod corespunzător conduita. – a se vedea *T. Toader, M. Safta*, Constituția României, ed. a II-a, Ed. Hamangiu, București, 2016, p. 2, infra. 5 și jurisprudența Curții Constituționale acolo citată.

instituțiile și procedurile sale, dar și de a asigura respectarea ei de către toate celelalte persoane. În acest sens, în cazul încălcării demnității unei persoane, prin forme de violență domestică, statului îi revine obligația de a asigura o anchetă efectivă și rapidă a acestor fapte, dar și aceea de a asigura victimei informare și asistență adecvate în vederea reparării, măcar în parte, a prejudiciului moral astfel cauzat.

Prevenirea constituie o componentă esențială a luptei împotriva violenței domestice. În timp ce toate celelalte măsuri vizează tratarea efectelor violenței, post-factum, prevenția are în vedere combaterea factorilor care generează sau favorizează apariția violenței domestice, precum modelele sociale și culturale bazate pe elemente discriminatorii, neasigurarea tratamentului sau consilierii adecvate pentru anumite afecțiuni psihice sau tulburări psihologice ale agresorilor, lipsa de educație, constrângerile economice majore, lipsa de pregătire a specialiștilor care ar trebui să asigure intervenția și asistența în domeniu ori ignorarea acestui fenomen la nivel public. În acest sens, Convenția de la Istanbul prevede luarea de către statele părți a unor măsuri cu privire la larga diseminare în rândul publicului general a informațiilor cu privire la măsurile disponibile pentru a preveni actele de violență, includerea în programele școlare de materiale didactice asupra acestor aspecte, formarea specialiștilor care se ocupă de victimele sau de autorii actelor de violență, asigurarea unor programe de modificare a modelelor comportamentale violente și de prevenire a recidivei, dar și de asistență pentru victime, cât și cu privire la încurajarea sectorului privat, în special mass-media și sectorul tehnologiei informațiilor și comunicațiilor, de a limita difuzarea de conținut degradant și de a participa la elaborarea unor standarde de auto-reglementare pentru a preveni violența domestică și a crește respectul pentru demnitatea victimelor¹⁾. În noua sa formă, Legea nr. 217/2003 prevede implicarea organelor de stat centrale și locale în vederea elaborării de programe de interes național și local pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, inclusiv sub

¹⁾ Art. 12-17 din Convenția de la Istanbul.

aspectul informării, conștientizării și sensibilizării opiniei publice, a dezvoltării sistemului de înregistrare, raportare și management al cazurilor de violență domestică, a realizării de studii, cercetări și publicații și a instruirii personalului¹⁾.

4 **Celeritatea** este de esența unei intervenții eficiente în cazurile de violență domestică. În special în situațiile extreme, punerea în siguranță a victimei și neutralizarea comportamentului agresiv față de aceasta, atât din punct de vedere fizic, cât și juridic, sunt esențiale pentru a se preveni escaladarea spiralei violenței spre consecințe de o gravitate extremă. Din acest motiv, Legea nr. 217/2003 și procedurile care au fost elaborate de către ministerele relevante în baza acesteia reglementează intervenția de urgență într-un caz de violență domestică, atât din perspectiva organelor de poliție, cât și din aceea a acordării de servicii sociale de asistență. De asemenea, ordinul de protecție provizoriu și obligația instanței de judecată de a soluționa în primă instanță ordinul de protecție de drept comun în 72 de ore, constituie garanții importante sub aspectul respectării principiului celerității. Necesitatea desfășurării cu rapiditate a oricărui proceduri judiciare care vizează violența domestică, inclusiv și în special a celor penale²⁾, a fost evidențiată în mod tragic prin numeroase situații de notorietate publică. Cu cât aceste proceduri se prelungesc, cu atât există potențialul acutizării stării conflictuale dintre agresor și victimă și escaladării situației spre forme și mai grave de violență. Nu este mai puțin adevărat că principiile care guvernează această materie sunt interdependente și niciunul dintre acestea, singur, nu poate fi absolutizat, astfel că celeritatea procedurilor administrative și judiciare nu se poate face în detrimentul legalității acestora și al respectării dreptului la apărare sau invers.

5 Art. 7 alin. (3) din Convenția de la Istanbul evidențiază necesitatea ca măsurile de combatere a violenței domestice să reprezinte politici

¹⁾ Art. 37-38 din Legea nr. 217/2003.

²⁾ Conform art. 49 din Convenția de la Istanbul, statele-părți vor lua măsurile necesare pentru a asigura faptul că investigațiile și procedurile judiciare sunt desfășurate fără întârzieri nejustificate, luând în considerare drepturile victimei pe parcursul tuturor etapelor procedurilor penale.

cuprinzătoare și coordonate și să implice, acolo unde este cazul, toți actorii relevanți, precum agențiile guvernamentale, parlamentele și autoritățile naționale, autoritățile locale, instituțiile naționale pentru drepturile omului și organizațiile societății civile. **Parteneriatul** și coordonarea în abordarea cazurilor de violență domestică vizează nu doar autoritățile publice, ci și furnizorii privați de servicii sociale sau asociațiile și fundațiile implicate în asistarea victimelor sau în consilierea acestora ori a agresorilor. Nu în puține cazuri, acestea din urmă sunt entitățile care intră primele în contact cu situațiile de violență domestică, iar rolul lor rămâne esențial în ceea ce privește aspecte precum găzduirea temporară, informarea, acordarea de asistență juridică sau economică ori facilitarea accesului la asistență medicală și psihologică, în special a victimelor.

6 **Înlăturarea discriminării de gen, prin asigurarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați** constituie una dintre premisele prevenirii cazurilor de violență domestică și reducerii numărului acestora în viitor. Art. 4 alin. (3) din Convenția de la Istanbul prevede că măsurile de protejare a drepturilor victimelor vor fi asigurate fără niciun fel de discriminare din orice motiv, cum ar fi sexul, genul, rasa, culoarea, limba, religia, orientarea politică sau altă opinie, origine națională sau socială, asocierea cu o minoritate națională, proprietatea, nașterea, orientarea sexuală, identitatea de gen, vârsta, starea sănătății, dizabilitatea, starea civilă, statutul de emigrant sau de refugiat sau alt statut.

7 Și în acest domeniu, statului îi revine obligația pozitivă de a trece dincolo de consacarea principiului egalității la nivel constituțional și legal și de a lua măsuri proactive pentru garantarea acestuia în mod efectiv, sub toate formele relațiilor sociale. În acest sens, este inacceptabilă omisiunea statului de a combate eficient prejudecățile istorice privind rolul stereotip al femeii în societate, aspect încă constatat în comunitățile din România, în care persistă concepțiile așa-zis „tradiționale” și în care formele de corecție fizică sau situațiile de punere a femeii într-o stare de inferioritate, inclusiv sub aspect social și economic, sunt încă considerate acceptabile. Această stare de fapt poate fi combătută, atât prin măsuri de informare sau

educative, dar și prin caracterul disuasiv al măsurilor dispuse în cadrul procedurilor judiciare penale sau civile, care să sublinieze odată pentru totdeauna că orice formă de violență domestică nu este acceptabilă și nu poate fi tolerată. Pași importanți, în acest sens, sunt evidențiați atât prin noua formă a Legii nr. 217/2003, prin actualul stadiu al jurisprudenței în materie, cât și prin creșterea proporției cazurilor de violență domestică care sunt raportate către organele de stat, ceea ce evidențiază augmentarea încrederii în eficiența sistemului de combatere. Cu toate acestea, nu poate fi ignorat faptul că ceea ce se vede în statistici reprezintă vârful aisbergului și că, forme mai insidioase de violență domestică, precum cea economică, spirituală sau socială rămân necunoscute ca atare publicului larg și sunt rareori raportate. Or, o caracteristică a violenței domestice este tocmai faptul că aceasta se agravează în timp, pornind de la forme considerate încă benigne și escaladând treptat către formele cele mai grave. Din acest motiv, asigurarea unei egalități efective între bărbați și femei, mai ales sub aspect economic – în ceea ce privește oportunitățile de angajare, accesul la anumite funcții și profesii considerate exclusiv masculine, egalitatea salariilor la muncă egală etc. – rămâne deosebit de importantă din perspectiva prevenirii violenței domestice.

- 8 Principiul **protecției vieții și siguranței victimei** are în vedere „nucleul dur” al drepturilor fundamentale ale persoanei care cade victimă violenței domestice. Astfel, art. 2 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale (CEDO) consacră dreptul la viață, iar art. 3-5 prevăd interzicerea torturii, a pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante, a muncii forțate și consacră dreptul la libertate și la siguranță. Toate aceste drepturi fundamentale pot fi încălcate prin acte de violență domestică, în special când acestea au un caracter grav, repetat sau chiar sistematic, iar statului îi revine obligația pozitivă de a sancționa încălcarea lor pe baza unei anchete efective și desfășurate cu celeritate, dar și de a preveni încălcarea lor atât de agenții săi, cât și de orice persoană particulară, prin instituirea unor proceduri legale eficiente de protecție. În concret, principiul este pus în aplicare prin dispozițiile Legii nr. 217/2003 care instituie măsurile de protecție ce

pot fi luate prin intermediul ordinului de protecție provizoriu sau a ordinului de protecție, dar și prin incriminarea din punct de vedere penal a faptelor care pun în pericol viața sau siguranța fizică sau psihică a unei persoane.

Principiul **respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale** este strâns legat de principiile legalității și al demnității umane. Drepturile fundamentale garantate de Constituția României sau de tratatele și convențiile internaționale la care România este parte, precum și acelea care decurg din instituțiile de drept ale Uniunii Europene, nu sunt interschimbabile și nu pot face obiectul renunțării. Drepturile victimei nu pot fi considerate o justificare pentru suprimarea acelorale agresorului, precum dreptul la apărare sau la o procedură judiciară echitabilă. Drepturile agresorului nu pot fi folosite pentru limitarea demnității umane a victimei, precum în cazul victimizării secundare rezultate din modul de desfășurare sau durata excesivă a anchetei în astfel de cazuri, în special cele care implică și violență sexuală. Ca urmare, acest principiu asigură justul echilibru nu doar între interesele sociale și drepturile individuale ale persoanelor implicate, dar și între acestea din urmă. În conformitate cu art. 53 din Constituția României, exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege și numai dacă se impune pentru apărarea unor valori fundamentale, precum drepturile și libertățile cetățenilor, morala publică sau desfășurarea instrucției penale, iar restrângerea trebuie să fie proporțională, nediscriminatorie și să nu aducă atingere existenței dreptului¹⁾.

Combaterea violenței domestice nu poate fi făcută doar din perspectivă juridică ori doar din perspectivă socială, după cum eficiența acesteia nu poate fi apreciată doar la nivel legislativ sau numai în ceea ce privește jurisprudența ori practica organelor de

¹⁾ Pentru amănunte cu privire la această problematică, a se vedea, spre exemplu, *D. Apostol Tofan*, *Drept administrativ*, ed. a 4-a, Ed. C.H. Beck, București, 2017; *I. Muraru, E.S. Tănăsescu*, *Drept constituțional și instituții politice*, vol. I, ed. a 15-a, Ed. C.H. Beck, București, 2016; *I. Muraru ș.a.*, *Constituția României. Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, 2008.